

УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ
МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Шейко І.А., Коюда П.М.

Харківський національний університет радіоелектроніки

Methodical approach of management of innovation activity (IA) of engineering enterprise, based on “innovation piramide” have been described. Recommended methodological approach for evaluating the enterprise IA efficiency is based on taking into account of innovation expenditures, product range upgrade, innovative activity, the structure of IA sources of funds, ratio of results and costs for IA.

В умовах ринкової економіки функціонування та розвиток промислових підприємств багато в чому обумовлені ефективною роботою їх інноваційного механізму, а також ефективністю реалізованих їм нововведень. Аналіз господарської практики свідчить про те, що значення інноваційної діяльності для промислових підприємств у сучасних умовах постійно зростає. Тим часом статистичні дані останнього років підтверджують той факт, що промислові підприємства зазнають серйозну кризу в інноваційній сфері, і якщо не вживати активних заходів для його подолання як з боку держави, так і з боку керівництва промислових підприємств, то несприятливі наслідки в найближчому майбутньому будуть ще більш значними.

Машинобудівна галузь як потужний сектор промисловості України об'єднує 11073 підприємств, з яких 1,2% (136) великих, 15,8% (1750) середніх та 83,0% (9187) малих, однак більшість цих підприємств знаходяться у скрутному стані і постійно перебувають у пошуках нових ринків збуту [22, с. 22]. Машинобудування базується на використанні досягнень практично усіх галузей (хімічна промисловість, металообробка, енергетична галузь та ін.), воно є основою промисловості і відіграє вирішальну роль у реалізації досягнень науково-технічного прогресу в усіх сферах господарства. Необхідність розвитку машинобудування з випереджаючими темпами по відношенню до інших галузей та промисловості в цілому обумовлюється саме створенням нової техніки і технології, що забезпечує підвищення техніко-економічних показників соціально-економічного розвитку підприємства, галузі, регіонів та країни в цілому. За період 2006-2013 рр. обсяг реалізації продукції машинобудування зріс майже удвічі, проте тільки у 2011 р. галузь перевищила докризові обсяги (2008 р.).

Успіх інноваційної діяльності підприємства та її результативність у значній мірі залежить від систематизації та обґрунтування підготовки й проведення конкретних

робіт, які цілеспрямовані на впровадження інноваційних розробок. На основі досліджень та практичного досвіду професор Гарвардської школи бізнесу Р. М. Кантер запропонувала до використання «інноваційну піраміду» як інструменту стратегічного розвитку на основі інновацій [3]. Цей підхід отримав відповідну підтримку вчених та фахівців, і тому нами рекомендується до використання саме «інноваційна піраміда», яка досить чітко виокремлює три взаємопов'язані та взаємообумовлені основні етапи інноваційної діяльності підприємства:

- 1) формування банку усіх інноваційних можливостей;
- 2) оцінка економічної ефективності інноваційних можливостей підприємства;
- 3) впровадження у виробництво відібраних інноваційних проектів та дифузія інновацій (рис. 1).

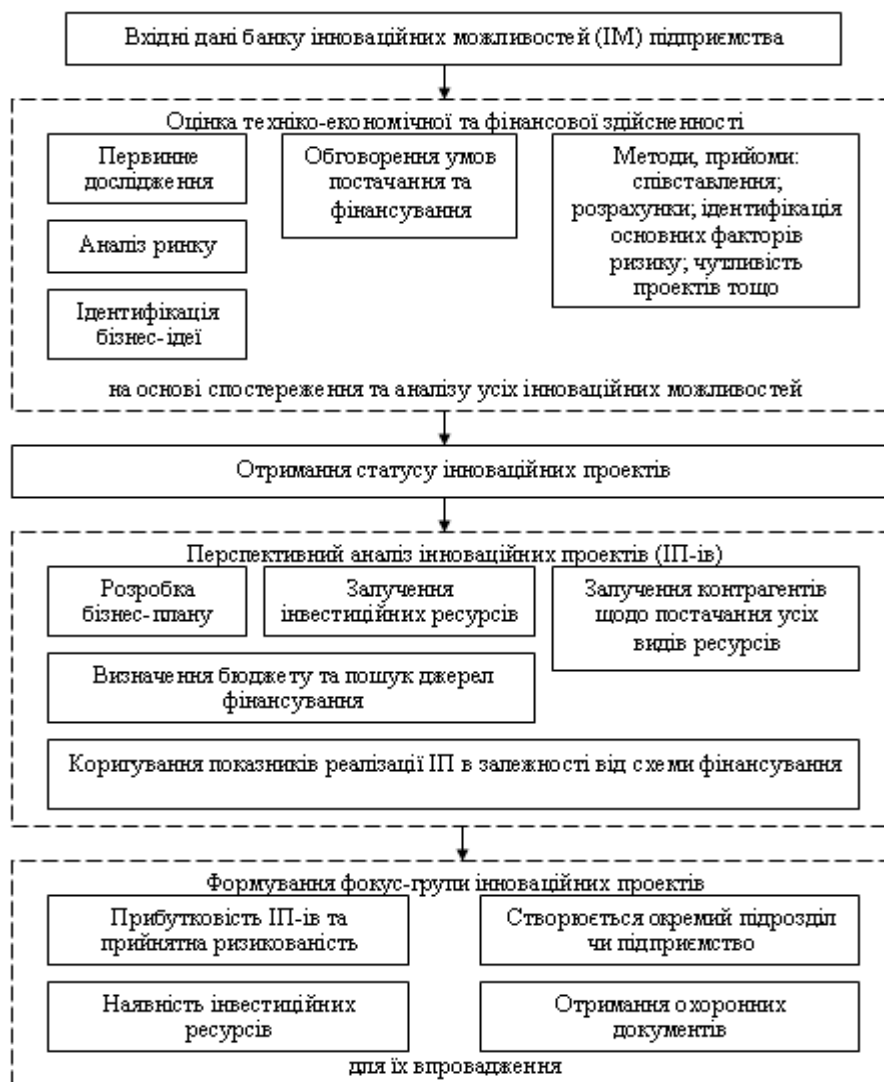

Рисунок 1. Алгоритм відбору інноваційних проектів підприємства для їх впровадження на базі «інноваційної піраміди»

На основі адаптованої «інноваційної піраміди» до умов функціонування й розвитку промислового підприємства в умовах жорсткої конкуренції ринкового середовища вибудовані етапи виконання робіт щодо ІД підприємства з урахуванням сучасного стану внутрішнього і зовнішнього оточення. На основі сформованого банку інноваційних можливостей підприємства здійснюється відбір (аналіз-спостереження-перспектива) інноваційних проектів (фокус-група) та їх впровадження (згідно проведеної підготовчої роботи). Цей підхід пропонується до використання через фільтрацію інноваційних можливостей конкретного підприємства та логічного, послідовного і обґрунтованого вибору інноваційних проектів на основі економічної ефективності їх впровадження та обраної схеми фінансування. Запропонована послідовність проведення відбору інноваційних проектів підприємства рекомендується для використання машинобудівними підприємствами, які потребують відповідну базу даних як власних інноваційних можливостей, так і зовнішніх інноваційних розробок (регіон, галузь, країни та за її межами). Таким чином, усі потенційно можливі інноваційні бізнес-ідеї проходять через фільтрацію та здійснюється відбір інноваційних проектів для впровадження (рис. 1).

Практичне використання узагальнених підходів на основі запропонованої «інноваційної піраміди» дозволить більш раціонально та оптимально здійснювати фільтрацію інноваційних можливостей (потенційних інноваційних проектів до впровадження) кожного окремого машинобудівного підприємства та логічно й послідовно здійснювати обґрунтований відбір інноваційних проектів на основі економічної ефективності їх впровадження при здійсненні інноваційної діяльності.

Оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємства у результаті впровадження інноваційних проектів на основі інноваційної програми є однією з важливих функцій управління підприємством. Для обґрунтованої оцінки інноваційної діяльності промислового підприємства і насамперед у машинобудівній галузі у попередніх розділах на основі дослідження теоретично-практичного аспекту ефективності ІД були відібрані основні напрями оцінки (рівень інноваційних витрат; оновлення номенклатури продукції; інноваційна активність підприємства; структура джерел фінансування інноваційної діяльності; співвідношення результатів і витрат на інноваційну діяльність), які на нашу думку, дозволять забезпечити об'єктивність оцінки ефективності впровадження інновацій на підприємстві.

Проведена оцінка семи машинобудівних підприємств Харківщини за 2004–2011 рр. дозволила виявити основні резерви підвищення ефективності інноваційної

діяльності. Так, зростання обсягів інноваційних витрат спостерігалось на трьох підприємствах (Державне НВП «Об'єднання Комунар», ПуАТ «Харківхолодмаш», ТОВ «Харківський завод підйомно-транспортного устаткування»). Із семи тільки три підприємства оновлювали номенклатуру (асортимент) продукції (ВАТ «Турбоатом», Державне підприємство ХМЗ «ФЕД», ПуАТ «Харківський верстатобудівний завод (Харверст Інноваційна активність практично на усіх аналізованих підприємствах не стала визначальним у інноваційній діяльності, за винятком ВАТ «Турбоатом». В цілому було виявлено, що ВАТ «Турбоатом», «ТОВ «Харківський завод підйомно-транспортного устаткування» та Державне підприємство ХМЗ «ФЕД» в основному ефективно впроваджують як власні, так і придбані інноваційні розробки. Аналіз результатів оцінки ефективності дозволив визначити, що для усіх машинобудівних підприємств характерно: основне джерело інвестування ІД – це власні кошти; необхідність впровадження ресурсозберігаючих і маловідходних технологій; низька активність щодо пошуку інвесторів (особливо вітчизняних).

На основі динаміки зміни інтегральних (за напрямками оцінки) та узагальнених показників ефективності ІД по семи підприємствах та аналізу тенденції змін часткових показників було виокремлено недоліки та переваги по кожному із семи машинобудівних підприємств. І це дозволило виділити пріоритетні завдання конкретного підприємства щодо активізації ІД на перспективу на основі потенційних можливостей машинобудівних підприємств та необхідності впровадження комплексу заходів щодо удосконалення ІД за рахунок оновлення номенклатури, підвищення інноваційної активності, забезпечення необхідного рівня фінансування.

Література

1. Барташевська Ю.М. Розвиток машинобудування України: стан, проблеми, перспективи / Ю.М.Барташевська // Європейський вектор економічного розвитку. – 2010. – №1 (8) – С. 19–25
2. Державна служба статистики України. Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс] / Режим доступу: \www/URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Kanter, Rosabeth Moss. "Innovation: The Classic Traps." // Harvard Business Review 84, № 11 (November 2006)